

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTİM BİLİŞİM AĞI'NA (EBA) YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

ANALYZING THE VIEWPOINTS OF SOCIAL STUDIES TEACHERS' TOWARDS TO EBA

Ahmet İNANOLU¹, Yücel KABAPINAR²

ÖZ: 21. yüzyılda bilim ve teknolojiye bağlı olarak ülkeler eğitim sistemlerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin payını arttırmak için yeni uygulamalara başvurmuşlardır. Türkiye'de bu doğrultuda özellikle 2012 yılından itibaren uygulamaya başlattığı Fatih Projesi ile eğitim öğretimde teknolojinin ağırlığını daha fazla arttırmayı hedeflemiştir. Eğitim Bilişim Ağı (EBA) bu bağlamda Türk Eğitim sistemi içerisinde önemli rol oynamıştır. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın nasıl ve ne kapsamda kullanıldığına ilişkin durum tespiti yapmak amaçlanmıştır. Araştırma nitel bir çalışma olup araştırmanın verileri anket ve yarı-yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Toplanan veriler içerik ve betimsel analizle çözümlenmiş, sonuçlar doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Amaçlı örnekleme yöntemlerine göre belirlenmiş olan çalışma grubu Tokat ilindeki devlet okullarında görev yapan öğretmenlerden seçilmiştir. Bulgular incelendiğinde, EBA daha çok dersin sonuç ve değerlendirme aşamasında öğrencilerin öğrenme eksiklerini saptamak için kullanılmaktadır. EBA, öğrencilerin öğrenme sürecini olumlu etkilemekle birlikte sosyal bilgiler öğretmenlerine göre yeterli içeriğe sahip değildir. Öğretmenler EBA'nın derslerde daha verimli kullanılması için içerikteki etkinliklerin ilgi çekiciliğinin ve görsel sayısının artırılması gerektiğini düşünmektedir. EBA kullanımını olumsuz yönde etkileyen en önemli unsur okullardaki internet sürekliliğinde ve hızında yaşanan sorunlardır. Araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen sonuçlarına bakıldığında ise anket ile elde edilen sonuçlarından farklı olarak sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'yı dersin her aşamasında kullanmakla birlikte EBA'nın içerik olarak yeterli olduğunu düşünmektedirler.

ABSTRACT: Depending on the advances in science and technology in the 21st century, countries have applied to new applications to increase the share of information and communication technologies in their education systems. Türkiye has aimed to increase the weight of technology in education even more with the Movement of Enhancing Opportunities and Improving Technology (FATİH) Project since 2012. In this context, Educational Informatics Network (EBA) has played an important role in the Turkish education system. The aim of this study is to explore how and to what extent EBA is used in Social Sciences teaching. The data were collected by semi-structured interview method in this qualitative study. The data were analyzed by content analysis and the results were supported by direct quotations. The study group, which was determined according to the purposeful sampling method, was selected from the teachers working in public schools affiliated to the Ministry of National Education in the province of Tokat. Considering the findings obtained from the research, EBA is mostly used to determine the learning deficiencies of the students in the conclusion and evaluation phase of the course. Although EBA positively affects the learning process of students, it does not include sufficient content according to Social Sciences teachers. Teachers think that the attractiveness of the activities in the content and the number of visuals should be increased to use EBA more efficiently in the courses. The most important factor that negatively affects the use of EBA in schools is the internet speed and its continuity. According to the the results obtained with the semi-structured interview form, unlike the results obtained with the questionnaire, Social Sciences teachers think that EBA is sufficient in terms of content, and they reported the use of EBA at every stage of the lesson.

Anahtar sözcükler: Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Eğitim teknolojisi, Sosyal Bilgiler Öğretimi, Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Keywords: Educational Informatics Network (EBA), Educational Technology Social Sciences Teaching, Social Sciences Teacher

Bu makaleye atf vermek için:

İnanoğlu, A. ve Kabapınar, Y. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı'na (EBA) yönelik görüşlerinin incelenmesi, *Trakya Eğitim Dergisi*, 13(3), 1818-1837.

Cite this article as:

İnanoğlu, A. & Kabapınar, Y. (2023). Analyzing the viewpoints of social studies teachers' towards to EBA. *Trakya Journal of Education*, 13(3), 1818-1837.

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Tokat/Türkiye, e-mail: ahmetinanoglu@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9993-0686

² Prof. Dr, Marmara Üniversitesi, İstanbul/Türkiye, e-mail: ykabapinar@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6039-0096

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In the century we live in, technology has gained more importance depending on the needs of people. Especially, the needs of people have differentiated when evaluated according to the last period. Therefore, technological works have accelerated. Technological tools, which people once had difficulty in reaching are the most basic needs of people today. All of these have forced people to live and integrate with technology. Integration of countries with so much technology has made it very effective in every field. The education sector is one of the service areas where technology is used the most in terms of usage and needs. Based on these facts, Turkey has prepared many projects in order to integrate technology since 1950. Especially since 2012, the EBA project, which carried out as part of movement to increase opportunities and improve technology (FATİH) is one of the important ones. The EBA Project has been opened to the use of both students and teachers. In EBA, it is aimed to train individuals who blend education and technology with the online usage and appropriate skills for our age. However Project, which was prepared with high costs and supported by the necessary infrastructure works, have to update itself as technology changes day by day depending on the differentiation of people's needs. For this reason, all situation related to the use of EBA have been found worth investigating in terms of both the development of the Project and the determination of whether it serves its purpose.

In the information age we live in the easiest way to access information is the internet. People can instantly access the information, they want through the Internet without being limited time and place. It is also important to be able to use and evaluate this information today, when it is easy and fast to access information. In the classroom environment, where technology adapts to the education sector, it is easy to reach the target gains thanks to Internet. On the other hand, it is important to adapt Internet resources and technological materials into the educational environment. Teachers should be ready for all kinds of innovations in the field of education and should use it effectively for its purpose. Teachers, as practitioners of innovations in the field, are very important in making holistic evaluation and reaching the target of investments. In this context, the purpose of this study is to answer this question: "what are the social studies teachers' perspectives on the meaning of Education Informatics Networks (EBA), and its functions in the lessons, and problems and solutions in the process?" The views of social studies teachers about this project are important for the future development and shaping of EBA.

Method

In this research, Case Study Format a method of qualitative research was used. The working group of research has been determined according to the purposeful sampling and easily accessible sampling properly qualitative research. The research carried out on Social Studies teachers states the criterion sampling. Being familiar and using of EBA (Educational Information Network) among teachers has been chosen as a criteria. Data in the research has been obtained through two different data collection tool. In the first stage, an open-ended questionnaire consists of 6 questions was carried out on Social Studies teachers working in state schools in Tokat province during the 2018-2019 teaching and education year. In the second stage, semi-structured interview consists of 4 open-ended question was done with a 5 Social Studies teachers again in the same year and region. The data analysis obtained from an open-ended questionnaire in the research was done by the content analysis technique. To check the reliability of data analysis, expert opinion was taken into consideration and reliability coefficient was measured. According to the data obtained, codes, categories and themes have been formed. Data have been digitized and tabularized accordingly. During the step of commenting data, quotations that exemplifying the themes have been put to the sub-section of tables. In other stage of the research, analysis of data acquired during the semi-structured interview technique was done with the descriptive analysis. In the descriptive analysis, direct quotations and views have been supported to reflect the opinions of participants.

Findings

When looked to the research findings, it has been seen that social studies teachers have been using EBA at the final stage of the lessons. Also it has been noted that EBA has been preferred to reveal the students' lack of learning and practice the subjects. According to the social studies teachers, EBA is effecting the learning process positively. Among the positive sides, the most stated view is that EBA is making the understanding of subjects easy. Social studies teachers have two different opinions about the EBA's efficiency and positive sides. Questioned group is finding EBA inadequate on the other hand

interviewed group is finding it adequate, practical and useful. The most mentioned statement about using EBA effectively in social sciences teaching is that images on EBA and other contents should be enriched also the contents should be prepared in an interesting way. Most of the social studies teachers have mentioned that they have some difficulties while using EBA. The most faced problem is the internet outage and the speed.

Discussion and Conclusion

In the research, it is concluded that social studies teachers mostly use EBA to overcome the learning deficiencies and evaluate the stages of lessons in the conclusion. The result was similar to the researches of Deniz and Güneş (2022), Kartal (2017), and Kana and Ayaydın (2017). The results, obtained by the interview method, show that EBA is used all of the stages in the lessons. Most of the social studies teachers have the opinion that EBA positively affects the learning process. This result is supported by Kartal (2017), Kana and Ayaydın (2017) and Ayaydın (2014)'s researches. In the opinions of the social studies teachers who took part in the research, it was stated that the EBA content for the social studies course was not sufficient. By the same way, it is similar to the researches which is investigated by Arıkan (2022), Deniz and Güneş (2022), Dündar and Yeşilyurt (2020), Öner (2017) and Saklan (2017). On the other hand, it was seen that teachers had different opinions about the efficiency of EBA in the results of the findings obtained by the interview method of the research.

The reason, why social studies teachers have different opinions on this issue, is the academic success of the students in the school they work in. In the answers given about the more effective and efficient use of EBA in social studies teaching, it was one of the most supported views that visuals should be increased other research results in this context also support these results. The fact that studies conducted in different fields and in different years results show that EBA should be developed qualitatively and quantitatively. When the views of social studies teachers are examined, the majority of the participants encounter various problems regarding the use of EBA. The most common problem is the lack of Internet infrastructure. These results are similar to the researches of Arıkan (2022), Dündar and Yeşilyurt (2020), Kana and Aydın (2017), Kartal (2017) Türker and Güven (2016). Considering the period when EBA was created, the fact that similar problems were not overcome is another matter of discussions. It is thought that eliminating the problems in the Internet infrastructure will increase the use of EBA. EBA contents can be updated to meet the needs in terms of both visual and other content. It can be transformed into a study area where both teachers and students will form a joint working group within EBA. In order to use EBA more effectively, offline usage feature can be created.

GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır ve belirli toplum içerisinde yaşamaktadır. Birey içerisinde yaşadığı bu toplumun kurallarına uyumlu bir şekilde yaşayarak sosyalleşmektedir. Bu nedenle birey kendisinden beklenen davranışları sergilemeyi amaçlar (Kara, Aktaş ve Yaman, 2021, s. 99). İnsan, toplum içerisinde öğrendiklerine tepki vererek içerisinde bulunduğu toplumun şekillenmesinde rol alır ve bu süreç bireyin hayatı boyunca devam eder. Her toplum varlığını devam ettirmek ister ve bu sebeple kendine has özellikler ve normlar geliştirerek bunları gelecek nesillere aktarır. Bu noktada ise devreye eğitim girmektedir. Ayrıca toplumların varlığını devam ettirebilmeleri iyi vatandaş yetiştirebilmelerine bağlıdır. Özellikle Sosyal Bilgiler dersi bu bağlamda önemli bir yere sahiptir. Çünkü bu disiplinin en önemli amaçlarından birisi iyi vatandaş yetiştirmek ve bireylere birlikte yaşama kültürü kazandırmaktır (Kara, 2022, s.137-138). Öte yandan içerisinde bulunduğumuz çağda eğitim teknolojiden bağımsız olarak düşünülmemektedir. Çünkü 21. yüzyılda her alanda olduğu gibi bilim ve teknolojiye ilerlemeler eğitim alanındaki gelişmeleri de etkilemektedir. Günümüzde bilgi elde edebilmek ve elde edilen bilgiyi kullanabilmek eğitim alanındaki gelişmelerde öne çıkmaktadır. Teknoloji ise eğitim alanındaki gelişmelerde, eğitim sürecinin kaliteli hale getirilmesinde büyük önem taşımaktadır. Teknolojinin en önemli yararlarından biri de uzaktan eğitimidir. Uzaktan eğitim sürecinde, öğretmen ve öğrenci fiziksel açıdan aynı yerde olmamakla birlikte teknolojik imkânlar dâhilinde iletişim kurarlar ve eğitim öğretim faaliyetlerini devam ettirirler (Kara, Yaman ve Aktaş, 2022, 1649).

Türkiye'nin de önemli hedeflerinden biri, eğitimin her kademesine teknolojinin ulaşması, tüm okulların eğitim teknolojileri ile desteklenmesi olmuştur. Ulusal çapta farklı eğitim modellerinin kullanılabilmesi için pek çok okulda STEM, Harezmi atölye çalışmalarının yapılması bunun ispatı niteliğindedir (Tokmak, Yılmaz ve Şeker, 2022, s.527). Eğitim teknolojilerine yönelik belirlenen bu temel amaç doğrultusunda 2012 yılında Eğitim Bilişim Ağı (EBA) adıyla öğretmen ve öğrenciler arasındaki

eğitsel paylaşımların ve çok yönlü iş birliğinin yapılabileceği sosyal eğitim platformu çalışması etkin hale getirilmiştir. Bu eğitim platformunun amacı, ihtiyaç duyulan her yerde öğrencilerin ve öğretmenlerin bilgi teknolojileri araçlarını kullanarak teknolojinin eğitime uyumunu sağlamak ve etkili materyal kullanımını yaygınlaştırmaktır (EBA, 2018). Milli Eğitim Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu önemli projelerden biri olan Eğitim Bilişim Ağı projesinin başarıya ulaşması için öğretmen ve öğrenci gibi faktörlerinin yanında sosyo-ekonomik yapı, fiziki altyapı gibi farklı değişkenlerin de etkili olduğu bir gerçektir. Bu değişkenler içerisinde yer alan öğretmenler, projenin hedefine ulaşması bakımından önem arz etmektedir. Çünkü öğretmenler hem projenin uygulayıcıları hem de öğrencilere rehber konumdadır. Bu nedenle projenin amacına ulaşması ve proje hazırlayıcısı olan bakanlığa dönüt oluşturması bakımından öğretmenlerin EBA'ya dair görüş ve önerilerine başvurmak gerekmektedir. Bu bağlamda Kartal (2017) araştırmasında sosyal bilgiler öğretmenleriyle çalışmış ve araştırmada öğretmenlerin EBA'ya dair bilgi sahibi oldukları, teknolojiyi kullanma konusunda kendilerini yeterli ve donanımlı buldukları, EBA'nın öğrencilerin derse katılımlarını arttırdığı, öğretmenin işini kolaylaştırdığı ve öğretme sürecini kısalttığı, okullardaki fiziki alt yapı durumlarının EBA kullanımını olumsuz etkilediği sonuçlarına varılmıştır.

Arıkan'nın (2022) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada uzaktan eğitim sürecinde EBA kullanımında en çok karşılan sorunun internete erişememe ve bağlantı kopukluklarından kaynaklandığı ve sosyal bilgiler öğretmenlerine göre EBA içeriklerinin geliştirilmesi gerektiği sonucunu ortaya koymuştur. Deniz ve Güneş'in (2022) sınıf öğretmenleriyle yapmış olduğu araştırma sonuçları; sınıf öğretmenlerinin EBA kullanımı konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını, katılımcı öğretmenlerin büyük çoğunluğunun EBA'yı içerik olarak yetersiz bulduklarını ortaya koymuştur. DüNDAR ve Yeşilyurt'un (2020) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapmış olduğu araştırma sonucunda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun derslerinde EBA'yı kullandıkları, EBA'nın kullanım amaçlarından önemli bir tanesi olarak ders tekrarının olduğu, EBA'nın içerik bakımından yetersiz olduğu ve EBA kullanımında en fazla karşılaşılan problemin ağ problemi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gökdemir'in (2020) sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin EBA'yı daha çok e-içerik ve video bölümlerinden yararlanmak için kullandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öner'in (2017) sosyal bilgiler ve tarih öğretmenleri yapmış olduğu araştırmasında, öğretmenlerin EBA'yı diğer eğitim teknolojilerine göre daha fazla kullanırken daha fazla kullanılan başlıkların video, sunumlar, canlandırma, slaytlar olduğu, her iki branş katılımcılarının da içeriklerin zenginleştirilmesini ve güncellenmesini istedikleri gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Ayaydın (2014) sosyal bilgiler öğretmenleri ile yapmış olduğu araştırmasında EBA'nın öğrenmeyi kolaylaştırması, kalıcı ve etkili öğretim sunması, öğrenciyi güdülemesi, öğrencinin dikkatini çekmesi, öğrenmeyi hızlandırması, dersi eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmesi, soyut bilgileri somutlaştırması, derse odaklanmayı sağlaması, derse karşı isteği ve dersin verimliliğini artırması gibi avantajlarının olduğu sonucu çıkmıştır.

Kana ve Aydın'nın (2017) araştırması öğretmenlerin ve öğrencilerin EBA'yı daha çok dersin sonuç bölümünde test çözmek ve konu tekrarı yapmak amacıyla kullandıklarını ortaya koymuştur. Ayrıca aynı araştırma EBA'nın öğrenme üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu, öğrenci başarısını arttırdığı sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan araştırmada öğretmenlerin EBA'ya erişim sağlarken internet alt yapısından kaynaklanan sorunlar yaşadığı da görülmüştür. Çakmak ve Taşkıran'nın (2017) çalışmasında öğretmenlerin EBA'ya ilişkin olumlu tutum içinde oldukları, EBA'nın öğrenme öğretme sürecinde öğretmene kolaylık sunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aynı araştırmada EBA'nın içerik olarak zenginleşmesi gerektiği, EBA alt yapısını iyileştirmenin, öğretmen-öğrenci ve veli iş birliğinin sağlanmasının EBA'ya katkı sunacağı, EBA'nın öğrencileri ezbercilikten uzaklaştırmaya yardımcı olduğu, bilginin kalıcılığı hale gelmesinde ve öğrencilerin derse ilgisini arttırmada, sınıf yönetimini kolaylaştırmada öğretmene katkı sunacağı sonuçlarına varılmıştır.

Aksoy'un (2017) çalışmasında öğretmenlerin EBA'yı sık kullanmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada öğretmenler, EBA kullanımına dair donanım-altyapı eksikliği ve içeriklerin yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştıklarını belirtmişlerdir. Alabay'ın (2015) da araştırması öğretmenler tarafından EBA'nın yeteri kadar kullanılmadığı ve ders içeriklerini bakımından ihtiyaçları giderme konusunda yetersiz kaldığı, EBA içeriklerinin geliştirilmesi gerektiği sonucunu ortaya koymuştur. Saklan (2017) tarafından yapılan çalışmada; teknolojinin eğitime fayda sağladığı, ders verimini arttırdığı, öğretmenlerin EBA'yı konu anlatımı, içerik indirme, test çözme gibi nedenlerle kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan okullardaki internet hızı ve sürekliliğindeki problemler, EBA da yapılan paylaşımların yeteri kadar denetimden geçmeden yayımlanması tanıtım ve görsellerin yeterli olmaması, EBA'nın yeterli ve güncel içeriğe sahip olmaması belirtilen başkaca sonuçlardır. Kuloğlu'nun (2018) çalışmasında ise; öğretmenlerin akıllı tahtaları sıklıkla kullandıkları, özellikle de EBA'ya erişim sağlamak amacıyla kullandıkları,

öğretmenlerin söz konusu eğitim teknolojisine uyum sağladığı ve bu teknolojiyi amacına uygun şekilde kullandıkları sonucu çıkmıştır.

Arslan (2016) tarafından yapılan araştırma sonucunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu mevcut içeriklerin geliştirilmesi gerektiğini ve derslerine girdikleri sınıfların seviyesine uygun içerikler olmadığı sonucu ortaya konmuştur. Türker ve Güven'in (2016) araştırması sonucunda araştırmada yer alan katılımcıların EBA'yı yeterince kullanamamalarının en büyük nedeni olarak internet sorunları olduğu ve kullanan öğretmenlerin ise EBA'yı dersleri pekiştirmek ve görselleştirme amacıyla kullandıkları sonucu ortaya konmuştur.

Türk eğitim sisteminde önemli bir yer edinen EBA'nın daha etkili bir hal alması için EBA'nın eksiklerinin giderilmesi gerekmektedir. Bu noktada öğretmenlerin EBA hakkındaki görüşleri son derece önemlidir. Teknolojinin okullardaki uygulayıcısı olan öğretmenlerden elde edilecek geri dönüşler sayesinde ancak teknolojinin eğitim öğretim ortamıyla bütünleşmesi sağlanacak ve gerçekleştirilen projeler amaçlarına tam olarak ulaşacaktır. Bu durumdan yola çıkarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2012 yılında öğrenci ve öğretmenlerle buluşturduğu EBA platformu uygulaması hakkında öğretmenlerin görüş ve önerileri önem arz etmektedir. Tüm bunlardan yola çıkarak bu araştırmada, "Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) anlamı, derslerdeki işlevi, süreçteki sorunları ve çözüm yollarına ilişkin bakış açıları nasıldır" amacını ortaya koymaktır. Bu çerçevede araştırma soruları aşağıdaki gibidir;

1. EBA'nın sosyal bilgiler öğretiminde ders aşamalarında nasıl kullanıldığına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?
2. Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?
3. Sosyal bilgiler dersi için EBA'nın yeterli içeriğe sahip olup olmadığına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?
4. Sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin kılınmasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşma durumlarına ilişkin görüşleri nasıldır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma nitel araştırma yöntemi merkezinde şekillenmiş olup durum çalışması deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Durum çalışmasında araştırmaya değer konuların detaylıca incelenmesi söz konusudur. Araştırmada tek bir durum konu olabileceği gibi birden fazla durum, olay, birey ve kurum da konu olabilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2016, s.260).

Çalışma Grubu/ Evren- Örneklem

Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme ve kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmanın sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinde yapılması ölçüt örnekleme ifade ederken; ölçüt olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'ya dair bilgi sahibi olmaları ve EBA'yı kullanıyor olmalarına dikkat edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.112).

Araştırmanın ankete dayalı çalışma grubunu 2018-2019 eğitim yılında Tokat il merkezi ve Erbaa ilçesindeki devlet okullarında görev yapan 22 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmakla birlikte araştırmanın yarı yapılandırılmış görüşme formuna dayalı çalışma grubunu aynı dönemde ve aynı bölgede görev yapan 5 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmaya katılım gösteren öğretmenlerinin demografik durumları tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerin demografik durumları

Anket Formu Uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Demografik Durumu	<i>f</i>
Cinsiyet Durumu	
Kadın	6
Erkek	16
Hizmet Süresi (yıl)	
1-5	1
6-10	8
11-15	2
16-20	9
21-25	1
25+	1
<hr/>	
Görüşme Formu Uygulanan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Demografik Durumu	
Cinsiyet Durumu	
Kadın	2
Erkek	3
Hizmet Süresi (yıl)	
1-5	-
6-10	1
11-15	4
16-20	-
21-25	-
25+	-

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılım gösteren sosyal bilgiler öğretmenlerinin önemli bir bölümünün erkek olduğu bununla beraber kadın öğretmenlerin görüşlerinin de araştırmaya katkı sunduğu anlaşılmaktadır. Anket uygulanan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet sürelerine bakıldığında sırasıyla 16-20 ve 11-15 hizmet yıllarına sahip öğretmenlerin çoğunluğu oluşturduğu; görüşme yapılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin hizmet sürelerine bakıldığında ise 11-15 hizmet yıllarına sahip öğretmenlerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Ayrıca farklı hizmet sürelerine sahip sosyal bilgiler öğretmenlerinin araştırmaya katılım göstermesi, farklı tecrübe düzeyine sahip öğretmen görüşlerinin araştırmaya yansıtıldığını göstermektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlardan ilki; “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Eğitim Bilişim Ağı’nın (EBA) İşlevine Yönelik Anket” başlıklı ankettir. Bu amaç doğrultusunda önce alan yazın incelenmiş ve araştırmacı tarafından açık uçlu sorulardan oluşan anket oluşturulmuştur. Oluşturulan açık uçlu sorular, anketin kapsam geçerliliğini sağlamak adına sosyal bilgiler eğitimi bölümünde görevli iki konu alanı uzmanına gönderilerek anketler hakkında uzmanların görüşlerine başvurulmuştur. Anketlerin geçerliliği sağlandıktan sonra pilot uygulaması yapılmış ve anketler üç sosyal bilgiler öğretmenine gönderilerek çalışılmıştır. Bununla birlikte gerek anketlerin şekil yönünden incelenmesi ve doldurulma süresinin belirlenmesine çalışılmıştır. Söz konusu çalışmaların ardından anketlerin uygulanmasına karar verilmiştir.

Araştırmada sosyal bilgiler öğretiminde EBA’nın (Eğitim Bilişim Ağı) nasıl ve ne kapsamda kullanıldığına ilişkin durum tespiti yapmak adına yedi sorudan meydana gelen anket uygulanmıştır. Açık uçlu sorulardan oluşan anket 22 sosyal bilgiler öğretmeni tarafından cevaplanarak teslim alınmıştır. Araştırmada yer alan öğretmenler “Ö1, Ö2” şeklinde gösterilmiştir.

Araştırmanın ikinci veri toplama aracı ise dört sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Bu doğrultuda öncelikle alan yazın incelenerek araştırmacı tarafından soru havuzu oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular, sosyal bilgiler eğitimi bölümünde görev yapan iki konu alanı uzmanına gönderilmiş ve sorular hakkında uzmanların görüşleri alınmıştır. Daha sonra yarı yapılandırılmış görüşme formunun pilot uygulaması yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra ise söz konusu yarı yapılandırılmış görüşme formunun uygulanmasına karar verilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın veri toplama sürecinde ilk olarak 22 sosyal bilgiler öğretmeni tespit edilmiş ve onlara ulaşılmıştır. Daha sonra öğretmenlere araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında kısa bilgiler verilmiş ve katılım konusunda rızaları ve imzalı onayları alınmıştır. Katılımcılar yarı yapılandırılmış anket formunu el yazıları ile doldurmaları istenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise daha önce tespit edilen ve katılım konusunda yazılı olarak rızası alınan 5 sosyal bilgiler öğretmeni ile en azı 30 dakika olmak üzere yarı yapılandırılmış görüşme yapılmış, görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerine belirtecekleri görüşleri ve isimlerinin gizli kalacağı belirtilmiştir.

Araştırmada anket yoluyla elde edilen verilere içerik analizi uygulanmıştır. Veri analizlerinin güvenilirliğini ölçmek için araştırmacı tarafından analizi yapılan veriler uzman tarafından tekrar analiz edilmiştir. Bu analiz sonucu itibarı ile elde edilen kod, kategori ve temalar araştırmacının ulaştıkları ile kıyaslanarak kodlayıcı güvenilirlik katsayısı elde edilmiştir. Sonuç olarak oluşturulan güvenilirlik katsayısının %70'in üzerinde olması durumunda araştırmacının yapmış olduğu veri analizi güvenilir sayılmaktadır (Miles ve Huberman, 1994; akt; Tavşancıl ve Aslan, 2001, s.80-81).

Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan ankette yer alan soruların tümüne analizde yer verilmiştir. Verilen cevaplar kodlanmış, alt ve ana kategoriler şeklinde çözümlenerek işlenmiştir. Kategoriler doğrultusunda ulaşılan temalar çerçevesinde veriler sayısallaştırılarak tablolar haline getirilmiştir. Verileri yorumlama aşamasında ise tabloların alt kısmına temaları temsil edecek alıntılara yer verilmiştir. Ayrıca anketler başka bir araştırmacıya gönderilerek söz konusu araştırmacıdan inceleme yapması; kategoriler ve alt kategoriler oluşturması istenmiştir. Söz konusu şekilde ortaya konan kategoriler ile farklı bir araştırmacının incelemesiyle ortaya çıkan kategoriler arasındaki tutarlılığa bakılmıştır. Gerçekleştirilen hesaplamalar sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anketlerin güvenilirliği 0,86 olarak hesaplanmıştır. Daha sonrasında ise üzerinde uzlaşılabilen bölümler tartışılarak anketin güvenilirliği yükseltilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın bir diğer aşamasında ise, veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu oluşturulmadan önce görüşme soruları ve görüşme protokolü hazırlanarak görüşmecinin onayı alınmıştır. Fakat görüşme sürecinde katılımcıya görüşme sorularıyla ilişkili ek sorular da yöneltilmiştir. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğinde araştırmacı önceden hazırlamış olduğu soruların yer aldığı görüşme protokolünü hazır bulundurur. Fakat araştırmacı görüşmenin gidişatına göre alt sorular ve yan sorular ile görüşme sürecini etkileyerek katılımcının yanıtlarını detaylandırmasını sağlayabilir (Ekiz, 2003, s.57). Yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin çözümlenmesinde ise betimsel analiz yöntemi kullanılmış ve destekleyici doğrudan alıntılar sunulmuştur. Betimsel analizde görüşülen bireylerin düşüncelerini en etkili şekilde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara çokça yer verilir. Amaç ortaya konan bulguları okuyucuya düzenlenmiş ve yorumlanmış olarak sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s.224).

BULGULAR

Bu başlıkta sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan anket sorularından ve yarı yapılandırılmış görüşme formundan meydana gelen veri toplama araçlarıyla elde edilmiş bulgulara ve bulgularla ilgili çözümlemelere yer verilmiştir.

EBA'nın sosyal bilgiler öğretiminde ders aşamalarında nasıl kullanıldığına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?

Tablo 2'de EBA'nın sosyal bilgiler dersinin hangi sürecinde kullanıldığına dair görüşler yer almaktadır.

Tablo 2.

Sosyal Bilgiler öğretiminde EBA'nın kullanıldığı ders sürecine ilişkin görüşler

EBA'nın kullanıldığı ders süreci	<i>f</i>
Sonuç ve değerlendirme	23
Gelişme	13
Giriş, dikkat çekme, güdüleme, hedeften haberdar etme	9
Toplam	45

Tablo 2’de görüldüğü gibi sosyal bilgiler öğretiminde EBA’nın kullanıldığı ders süreci olarak; sonuç ve değerlendirme 23, gelişme 13 ve giriş 9 kez tekrarlanmıştır. EBA’nın ders içerisinde en fazla kullanıldığı bölüm; sonuç ve değerlendirme aşamasıdır. Derslerin hangi süreçlerinde EBA’nın kullanıldığına dair bazı öğretmenlerin görüşleri aşağıdaki gibidir:

Öğrenme öğretme sürecinde öğrencilerin dikkatini çekmek, konuyu daha kolay ve anlaşılır hale getirmek, değerlendirme sürecinde öğrencilerin pekiştirmek, neyin ne kadar öğrenildiğini, varsa öğrenme eksiklerini tespit etmek amacıyla kullanıyorum.

Şekil 1. Ö7’nin EBA’nın kullanıldığı ders sürecine ilişkin görüşleri

Bazen derse başlamadan kullanacağım grafik, şema veya haritayı önadan aşama oluyorum. Öğrenciler sınıfa girdiklerinde dikkat çekici bir ayrıntı oluyor. Bazen ise konuyu anlattıktan sonra pekiştirme için video vb. materyalleri kullanıyorum. Konu bitimlerinde örnek soruları EBA’da çözdiriyorum.

Şekil 2. Ö18’in EBA’nın kullanıldığı ders sürecine ilişkin görüşleri

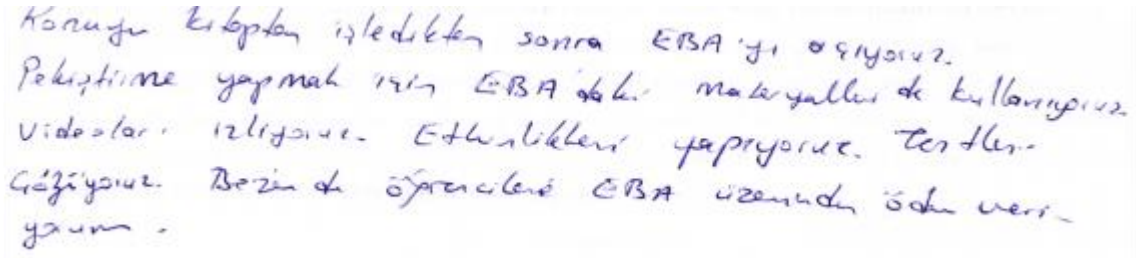
Araştırmada yer alan öğretmenlerinin büyük çoğunluğu dersin sonuç aşamasında EBA’yı genellikle öğrenmeleri pekiştirmek ve değerlendirme yapmak, öğrenme eksiklerini belirlemek ve konuların özetlerini farklı kaynaklardan öğrencilere sunmak amacıyla kullandığı görülmektedir. EBA içeriğinde öğrenme süreçlerinin her aşamasında öğretmene yardımcı olabilecek çeşitli içerikleri barındırmış olması öğretmenlerin ders sürecinde elini kuvvetlendirmektedir. EBA bünyesinde öğrenme eksiklerini belirlemek için etkinlikler, öğrenmeleri pekiştirmek için kazanımlarla birebir ilişkili özetler yer almaktadır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinden Ö7 ve Ö18’in de belirttiği üzere EBA’nın dersin gelişme aşamasında daha çok soyut içeriklere sahip konuları somutlaştırarak dersleri eğlenceli hale getirmek amacıyla kullanıldığı anlaşılmıştır. Soyut konuların fazla olduğu kazanımlarda öğretmenlerin görsel ve yazılı dokümanlara daha çok ihtiyaç duyduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda öğrencileri hedef kazanımlardan haberdar etmek, derse karşı öğrencileri güdülemek, öğrencilerin derse dikkatlerini çekmek için EBA önemli bir eğitim teknolojisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan EBA, öğretmenlere sadece öğretim aşamasında belli başlıklarda hizmet etmekten daha çok dersin her aşamasında farklı amaçlarla kullanılmak için tasarlanmıştır. Örneğin, dersin giriş aşamasında öğrencileri ilgilerini çekmek motivasyonlarını yükseltmek, derse olan dikkatlerini toparlamak için; gelişme aşamasında konuyu işitsel, görsel içeriklerle zenginleştirmek, konunun kavranmasını sağlayarak kalıcı öğrenmeyi arttırmak, dersin sonunda ise öğrenmelerin değerlendirilmesi ve pekiştirilmesi gibi daha birçok faydası bulunmaktadır. Diğer taraftan EBA’nın dersin hangi aşamasında kullanıldığı önemli olduğu kadar nasıl kullanıldığı da önemli görülmektedir. Bu bağlamda ders aşamalarında EBA’nın nasıl kullanıldığına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin düşünceleri Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.

EBA’nın ders aşamalarında nasıl kullanıldığına ilişkin öğretmen görüşleri

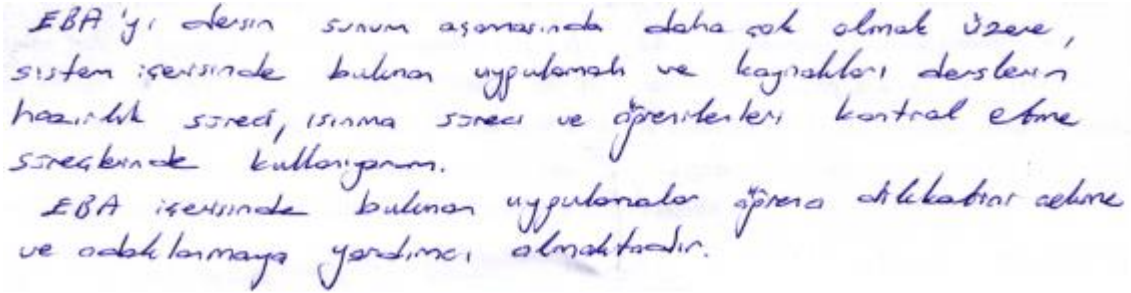
EBA’nın ders aşamalarında nasıl kullanıldığı	f
Öğrenme eksikliklerini tespit etmek	16
Konuyu pekiştirmek	13
Dersi ilgi-dikkat çekici kılmak	12
Konuyu somutlaştırmak	11
Ödev vermek	3
Konuyu detaylandırmak-örneklendirmek	3
Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyini tespit etmek	1
Dersi kolay ve anlaşılır kılmak	1
Toplam	60

Tablo 3'te görüldüğü üzere EBA'nın sosyal bilgiler öğretiminde nasıl kullanıldığına ilişkin görüşlerde öğrenme eksiklerini belirlemek 16, konuyu pekiştirmek 13, derse ilgi ve dikkat çekmek 12, dersi somutlaştırmak 11 kez tekrar edilmiştir. Araştırmada yer alan öğretmenlerin EBA'yı öğrenme eksiklerini belirlemek için kullanmaları EBA'nın daha çok değerlendirme aracı olarak kullanıldığını göstermektedir. Öğretmenlerin görüşlerinde en fazla tekrarlanan iki kod ise dersleri “dikkat çekici hale getirmek” ve “konuyu somutlaştırmak” olmuştur. Bu noktalardan da anlaşılacağı üzere sosyal bilgiler öğretmenleri EBA içeriklerini öğrencilerin derse karşı güdülenmesini sağlamada ve konuyu daha anlaşılır hale getirmekte işlevsel bulmaktadırlar. Bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA'nın ders sürecinde nasıl kullanıldığına ilişkin düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Konuyu kitaptan izledikten sonra EBA'yı izliyoruz.
Pekiştirme yapmak için EBA'daki materyalleri de kullanıyoruz.
Videoları izliyoruz. Etkinlikleri yapıyoruz. Testler
Gözüyoruz. Bazı da öğrencileri EBA üzerinde ödev veriyoruz.

Şekil 3. Ö14'ün EBA'nın ders aşamalarında nasıl kullanıldığına ilişkin görüşleri

EBA'yı dersin sunum aşamasında daha çok almak üzere,
sistem içerisinde bulunan uygulamalı ve kaynakları derslerin
hazırlık süreci, ısınma süreci ve öğrenmeleri kontrol etme
süreçlerinde kullanıyoruz.
EBA içerisinde bulunan uygulamalar öğrenme etkinliklerine
ve desteklemeye yardımcı olmaktadır.

Şekil 4. Ö22'nin EBA'nın ders aşamalarında nasıl kullanıldığına ilişkin görüşleri

Öğretmenlerin görüşleri incelendiğinde, öğrencilerin dikkatini çekmek, öğrencileri derse ilgili hale getirmek, ders kitaplarına alternatif bir kaynak olarak konuyu pekiştirmek, öğrenme eksiklerini belirlemede yardımcı olmak için EBA'nın kullanıldığı görülmektedir. Ö14 ve Ö22 ifadelerinde EBA'yı dersin bazı aşamalarında birçok amaca yönelik kullandıklarını belirtmişlerdir. Nitekim kendileriyle gerçekleştirilen görüşmelerde de öğretmenler yukarıdaki görüşlere paralel bakış açıları ifade etmişlerdir. Bunlardan biri de G5'tir.

“G5: Dersin başlangıcında kazanımla ilişkili, o günün konusuyla alakalı EBA'daki videoyu dersin girişinde izletiyorum. Daha sonra videodaki izlediklerimiz hakkında öğrencilerle soru cevap, beyin fırtınası vb. yaparak öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkarıyorum. Videolar öğrencilerin kalıcı öğrenmelerini ve bilgiyi somutlaştırmaları destekliyor... Bunun yanı sıra videolardaki görseller ve sesler öğrencilerin dikkatini derse çekiyor, hayal güçlerini destekliyor... EBA aynı zamanda alıştırma ve testlerle ölçme değerlendirme yapmamı da kolaylaştırmakta. Kazanımların ne derece öğrenciye yansıdığı, sınıfın ne durumda olduğu veya derslerde gözden kaçan yerlerin olup olmadığı EBA alıştırma ve testleriyle ortaya çıkarılabilmekteyim. Öğrencilere hazırladığım çalışmalarını EBA üzerinden göndererek bu çalışmaların takibini yapabilmekteyim. Böylece öğrenme okul dışında da devam edebilmekte. Öğrenciler de bu bilinçle daha aktif ders içi ve dışı katılım sağlamaktadır...”

G5'in ifadelerinde görüldüğü gibi, EBA'nın içeriğinde yer alan farklı tür ve özellikteki etkinlikler ile sosyal bilgiler dersinin her aşamasında kullanılmaktadır. G5, EBA'yı dersin giriş bölümünde öğrencilerin ön bilgilerini harekete geçirmek, öğrencilerin dikkat ve motivasyonu arttırmak amacıyla kullandığını ifade etmektedir. Dersin gelişme aşamasında EBA'da yer alan videolarla öğrencilerin özellikle soyut konularda ve tarih konularındaki öğrenmelerinin kolaylaştığı, öğrencilerin tarih konularına dair zihinlerinde yeni şemalar oluşmasına imkân tanıdığı G5'in görüşleri arasındadır. Diğer taraftan G5'in EBA'yı sosyal

bilgiler dersinin değerlendirme aşamasında da kullandığı anlaşılmaktadır. G5 EBA'yı öğrenciler tarafından kazanımların ne kadarının öğrenildiğinin belirlenmesinde, ders sürecindeki eksiklerin tespitinde ve konu-kazanımların pekiştirilmesinde kullandığını belirtmektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?

Tablo 4'te Sosyal Bilgiler derslerinin öğretiminde EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine dair görüşler yer almaktadır.

Tablo 4.

EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin görüşler

Öğrenme sürecine etkisi	f
Olumlu etkiler	34
Dersin kolay kavranmasını sağlıyor	14
Öğrencilerin dikkatlerini artırıyor	8
Derse karşı ilgiyi artırıyor	7
Öğrenmenin kalıcı olmasını sağlıyor	5
Olumsuz etkiler	3
Fazla kullanılması dikkat dağıtıyor	3
Toplam	37

Tablo 4'te görüldüğü gibi EBA kullanımının öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin belirtilen görüşlerde; olumlu etkiler 34, olumsuz etkiler 3 kez belirtilmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde EBA kullanımının öğrencilerin öğrenme sürecini olumlu etkiler görüşünde olan öğretmenlerin; dersin kolay kavranmasını sağlıyor 14, öğrencilerin dikkatinin artırıyor 8 kez tekrar ettiği ve derse karşı ilgiyi artırıyor 7, öğrenmenin kalıcılığı olmasını sağlıyor 5 kez tekrarladığı görülmüştür. EBA kullanımının öğretim sürecinin temel aşamalarının hepsini pozitif yönde etkilediği öğretmenlerin görüşlerinden anlaşılmaktadır. Aynı zamanda EBA'nın öğrenme aşamalarını olumlu etkilemediği görüşünde olan sosyal bilgiler öğretmenleri de yer almaktadır. EBA'nın öğrenme sürecini olumsuz etkilediğini belirten sosyal bilgiler öğretmenleri buna sebep olarak derslerde EBA kullanım süresinin fazla olmasını ve buna bağlı olarak öğrencilerin dikkatlerine olumsuz etki ettiğini belirtmiştir. Araştırmaya katılan bazı öğretmenlerin EBA'nın öğrenme süreçlerine etkisine yönelik düşünceleri aşağıdaki gibidir:

EBA kullanımı, derse öğrencilerin ilgi, dikkat ve katılımını arttırmaktadır. Öğrenme-öğretme sürecini daha keyifli hale getirmekte, konuların daha somut anlaşılabilir olmasını bu sayede öğrencilerin konuyu daha hızlı kavramasını sağlamaktadır. Değerlendirme sürecinde de öğrenme eksiklerinin tespit edilip gerekli direkt-dözeltilmelerin verilmesinde etkili olmaktadır. Bu sayede eğitim amaçlarına ulaşmayı kolaylaştırarak zamanın tasarruf etmede kolaylık sağlamaktadır.

Şekil 5. Ö7'nin EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin görüşleri

EBA'nın kullanılması öğrencilerin derse katılımını olumlu yönde etkilediği öğrenme sürecinde öğrencilere büyük katkıları oluyor. Süre kaliteli, kavrama yeterlilikleri geliyor.

Şekil 6. Ö17'nin EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin görüşleri

Araştırmaya öğretmenlerden Ö7 ve Ö17 derslerde EBA kullanımının birçok olumlu tarafına değinmişlerdir. EBA'nın öğretim sürecinde öğrencilerin derse katılımlarını, ilgi ve dikkatlerini arttırması, zaman açısından öğretmene tasarruf sağlaması, öğretilenlerin dönütünü almada öğretmene kolaylık sağlaması Ö7 ve Ö17'nin bahsettiği olumlu taraflardan bazılarıdır. Ayrıca EBA destekli öğretimle kalıcı öğrenmenin daha kolay sağlanacağı görüşü de yer almaktadır. Ö7 ve Ö17'nin ifadelerinde de görüldüğü gibi EBA öğrencilerin yeteneklerini geliştirmelerine imkân verdiği gibi öğretmenlerin öğretim programının

hedeflerine ulaşmasında da kolaylık sunmaktadır. Sosyal bilgiler öğretimi adına EBA içeriklerinde bulunan gerek görseller gerekse dokümanlar öğrencilerin ilgilerini çekmektedir. Farklı duyu organlarına hitap edecek şekilde oluşturulmuş içerikler sayesinde EBA destekli öğrenmelerin daha kalıcı olacağı düşünülmektedir.

Bir diğer öğretmen, EBA'nın tek başına derslerde kullanılmasının sakıncaları olabileceğine değinerek derslerde sadece EBA kullanımının öğrencilerin dikkatlerinin dağılmasına ve zihinsel olarak öğrencinin dersten uzaklaşmasına neden olabileceğine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda Ö11 bu görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

Dozunda kullanınca oldukça etkili, ancak çok kullanılması, dikkat düzeyini düşürüyor. Günün ilk derslerinde öğrencinin dikkat/ aşırında etkili oluyor ancak öğleden sonraki derslerde verim! olmuyor, gibi dikkat dağıttığı sığılabiliyor.

Şekil 7. Ö11'in EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin görüşleri

Ö11, EBA'nın kullanım süresi ve amacından öte günün hangi ders saatlerinde kullanılmasının olumlu ve olumsuz taraflarına dikkat çekerek EBA'nın sabahki ders saatlerinde kullanımının öğleden sonraki ders saatlerine göre daha verim sağladığı görüşündedir. Ayrıca Ö11, öğleden sonraki ders saatlerinde EBA'nın öğrencilerin dikkatini dağıttığını belirterek durumu farklı bir açıdan değerlendirmiştir. Bu farklılık sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın kullanıldığı zaman diliminin de öğrenme öğretme sürecini etkilediğini göstermektedir. Ayrıca Ö11 düşüncelerini belirtirken “dozunda kullandıkça” ifadesiyle EBA'nın sosyal bilgiler derslerindeki kullanım sınırlılığına dikkat çekmiştir. Görüşmeye katılan öğretmenlerin tamamı EBA'nın öğrenme sürecini olumlu etkilediğini belirttiği görülmüştür. Bu bağlamda G1'in görüşleri şu şekildedir:

“G1: EBA kullanımı öğrencilerin derse olan ilgi ve katılımlarını arttırmaktadır. EBA üzerindeki interaktif video ve etkinlikler öğrencilerde dikkat uyandırmakta bu da konuların kavratılmasını ve sonrasında da pekiştirilebilmesini kolaylaştırmaktadır. EBA üzerindeki farklı tarzdaki içerikler sayesinde öğrenciler ilgili konularda daha detaylı bir bakış açısı kazanabilmektedirler... Yine EBA içeriklerine öğrencilerin her an ulaşabilme imkânlarının olması öğrencilerin konu tekrarı yapmalarına kendi hızlarında öğrenebilmelerine olanak sağlamakla birlikte soyut konuları onun sayesinde daha somutlaşmaktadır. Aynı zamanda her konuyla ilgili etkinlik değerlendirme çalışmalarının bulunması ders içerisindeki eksik öğrenmelerin tespit edilmesinde, öğrenciye anında dönüt düzeltme yapılmasında büyük kolaylıklar sağlamaktadır... EBA üzerinden öğrenci ve eğitimcilerin yazılı ve görsel paylaşımlarda bulunulması sosyal etkileşimi arttırmakta bu sayede dersle ilgili gerek eğitimciler gerekse de öğrenciler farklı bakış açıları geliştirebilmekte birbirlerinin tecrübelerinden istifade edebilmektedir...”

G1, EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine dair görüşlerinde öğrencilerin ilgi ve katılımlarını arttırdığını ifade ederken EBA içeriklerinin öğrencilerin konulara odaklanmasını sağladığına ve süreç içerisinde konuların pekiştirilmesine olan katkısından bahsetmiştir. G1'e göre EBA öğrencilere kendi hızlarına göre öğrenebilme imkânı sunmaktadır. EBA sayesinde öğrenciler kendi seviyelerine göre öğrenme gerçekleştirebilirken, sosyal bilgiler dersinin soyut konularını EBA sayesinde daha kolay somutlaştırabilmekte böylece daha kolay öğrenme sağlanabilmektedir. Yine EBA'nın öğrencilerin eksiklerini tespit etmede hem öğretmene hem de öğrencinin kendisine imkân sunduğu, öğrencinin kendisine dönüt oluşturabildiği G1'in diğer görüşleri arasındadır. Ayrıca G1, EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecine etkisine ilişkin belirttiği görüşler arasında öğrencilerin öğrenme gerçekleştirirken örtük olarak sosyal etkileşime girdiği ve EBA'nın öğrencilere akranlarından olaylara farklı bakış açısı sunma konusunda tecrübeler edinme imkânı sunduğunu belirtmiştir.

Sosyal bilgiler dersi için EBA'nın yeterli içeriğe sahip olup olmadığına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?

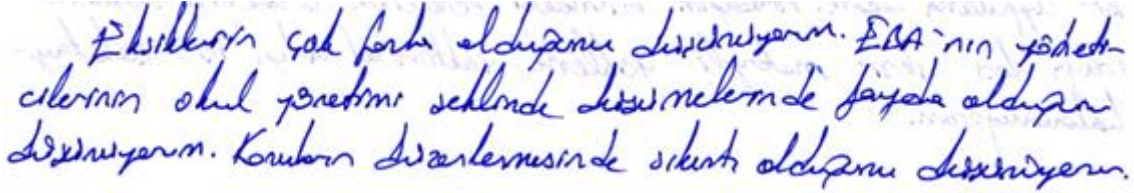
Tablo 5'te "Sosyal bilgiler dersi için EBA'nın yeterli içeriğe sahip olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna öğretmenlerin verdiği cevapların analizi bulunmaktadır.

Tablo 5.

EBA'nın yeterli içeriğe sahip olup olmadığına ilişkin görüşler

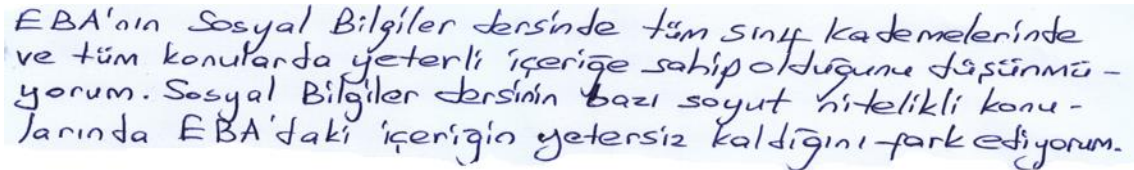
İçerik yeterliliğine ilişkin görüşler	f
Yeterli değil	11
Yeterli	8
Zengin içeriğe sahip	3
Toplam	22

Tablo 5'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerce; yeterli değil 11, yeterli 8 ve zengin içeriğe sahip görüşü 3 kez tekrar edilmiştir. Bu görüşler dâhilinde öğretmenlere göre EBA içerik açısından yeterli bulunmamaktadır. Bazı sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu konuya ilişkin düşünceleri aşağıdaki gibidir:

Eksiklerin çok fazla olduğunu düşünüyorum. EBA'nın yöneticilerinin okul yönetimi şeklinde düzenlemelerde fayda olduğunu düşünüyorum. Konuların düzenlenmesinde sıkıntı olduğunu düşünüyorum.

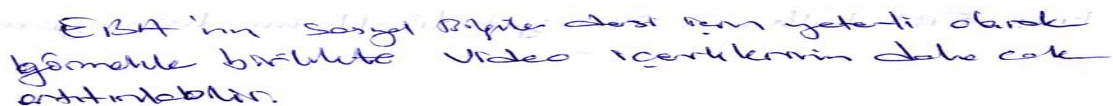
Şekil 8. Ö2'nin EBA'nın yeterli içeriğe sahip olup olmadığına ilişkin görüşleri

EBA'nın Sosyal Bilgiler dersinde tüm sınıf kademelerinde ve tüm konularda yeterli içeriğe sahip olduğunu düşünmüyorum. Sosyal Bilgiler dersinin bazı soyut nitelikli konularında EBA'daki içeriğin yetersiz kaldığını fark ediyorum.

Şekil 9. Ö1'in EBA'nın yeterli içeriğe sahip olup olmadığına ilişkin görüşleri

EBA'nın kullanım, işlev ve içerik bakımından yeterli olmadığına ilişkin öğretmen görüşleri yer almaktadır. Ö2 bu konuda EBA'nın içeriğini olumsuz şekilde eleştirmiştir ve kullanım açısından içerik düzenlemesini yeterli bulmamıştır. Söz konusu eksikliğe yönelikse yöneticilerin içerik düzenlemesi yaparken EBA'yı teorik açıdan değil uygulayıcılar açısından düzenlemesi gerektiğini belirtmiştir. EBA'ya dair bir başka olumsuz eleştiri; sınıf kademelerine yönelik içerik yetersizliği konusu olmuştur. Soyut konuların ağırlıklı olduğu sınıf kademelerinde öğrencilerin soyut konuları somutlaştırabileceği içeriklerin yetersizliğine dikkat çekilmiştir. Öte yandan EBA'nın yeterli içeriğe sahip olduğu görüşünde olan öğretmenler de bulunmakla birlikte bu konuya dair bazı öğretmen görüşleri şu şekildedir:

EBA'nın sosyal bilgiler dersi için yeterli olarak gözetilebilir. Video içeriklerin daha çok kullanılabilir.

Şekil 10. Ö17'nin EBA'nın yeterli içeriğe sahip olup olmadığına ilişkin görüşleri

EBA oldukça geniş ve zengin içeriklere sahip. Buna rağmen daha işsine de sahip olabiliriz.

Şekil 11. Ö20'nin EBA'nın yeterli içeriğe sahip olup olmadığına ilişkin görüşleri

EBA'yı içerik olarak yeterli bulan öğretmenler, içerikte çeşitliliğin artırılmasının derslerde kendilerine kolaylık ve öğretim açısından zenginlik katabileceği görüşündedirler. Bu konu bağlamında EBA içeriklerinde zenginleştirme ve güncellemelerin yapılması; bu durumun sürekli olması, EBA'yı yeterli bulan sosyal bilgiler öğretmenlerinin temennileri içerisindedir. Eğitim teknolojilerini derste kullanmak günümüz şartlarında ihtiyaç haline dönüşmüşken, eğitim teknolojilerinin kullanım sıklığını ayarlayabilmekte en az teknolojiyi derslerle bütünleştirmek kadar önemlidir. Diğer yandan EBA gibi geniş kapsamlı bir eğitim teknolojisinin alt yapısını hazırlayarak eğitim paydaşlarının hizmetine sunulması karşısında paydaşların bu teknolojiyi ne düzeyde kullandıklarının bilinmesi de EBA'nın geleceği açısından değerli görülmektedir. Ankette olduğu gibi gerçekleştirilen görüşmelerde de sosyal bilgiler öğretmenlerine göre EBA içeriklerinin yeterliliği konusunda iki farklı görüş yer almaktadır. Görüşme yapılan bazı sosyal bilgiler öğretmenleri EBA içeriklerinin yeterli ve güçlü olduğunu ifade ederken bazı öğretmenler EBA içeriklerinin yeterli olmadığını, mevcut içeriklerin zayıf olduğunu ifade etmektedir. Konuya dair görüşme yapılan bazı öğretmenlerin ifadeleri şu şekildedir:

"G3: Sosyal Bilgiler öğretiminde EBA içeriklerini gayet yeterli ve diğer bazı uygulamalara göre güçlü de buluyorum. EBA içeriğinde: alıştırma, videolar, animasyonlar, farklı öğrenci seviyesine uygun ve farklı zorluk seviyesinde bir süre etkinlikler mevcut. Bildiğiniz gibi sosyal bilgiler dersi içerisinde birden fazla disiplin yer almakta ve bu disiplinler içerisinde çok fazla öğrencilere kazandırmamız gereken soyut kavramlar var. Bu kazanımları öğrencilere kazandırmamızda söz konusu bu içerikler çok işimize yarıyor. Tabii bununla da sınırlı değil EBA'nın zengin içeriği; gerçekten bazen sınıflarda elimiz kolumuz bağlı kalıyor, gerek müfredatı yetiştirme gerekliliği bazen sınıfın kalabalık durumu bazen de konuların soyutluğunda EBA imdadımıza yetişiyor..."

"G4: Sosyal Bilgiler öğretiminde EBA içeriklerinin zayıf olduğunu ve yetersiz kaldığını düşünüyorum. Özellikle bazı içeriklerin sıkıcı ve kazanımla ilgisiz oluşu, içeriklerin neredeyse hiç güncellenmemesi, arama sekmesinde arama yapıldığında aranan kelimeyle ilgisi olmayan gereksiz sonuçların çıkması, sosyal bilgiler dersiyle ilgili güncel belgesel ve eğitici filmlerin yetersiz oluşu, mevcut içeriklerin öğrencilerime çok basit gelmesi ilk aklıma gelenler... Bazı sınıf seviyelerinde konuyu detaylıca işlememiz gerekirken bazı sınıf seviyelerinde o kadar detaya gerek kalmayabiliyor. Bu noktada EBA'ya çok ihtiyaç hissettiğimizde çok yüzeysel bir içerikle karşılaşırız, bazen de tam tersine tamam çocuklar bunu öğrenmemiz yeterli zaman sorununuz var konuyu geçiyorum dediğimde "öğretmenim ama EBA'da bunlar da var" gibi cümleler ile karşılaşırım".

G3 ve G4, EBA içeriklerinin yeterliliği konusunda farklı bakış açıları sunmaktadırlar. G3, EBA içeriklerini zengin ve yeterli bulurken G4 içerikleri yeterli bulmamaktadır. Öğretmenlerin bu konuda farklı görüş içerisinde olmalarının nedeni olarak öğrencilerin akademik düzeyleri veya okulların bulunduğu çevrenin sosyo-kültürel seviyesi neden olarak düşünülmektedir. Daha yüksek akademik düzeye sahip olan öğrenciler için EBA içerikleri öğrencilere basit ve yetersiz gelebileceği düşünülmektedir. Fakat akademik olarak daha az başarılı olan öğrenciler için EBA içerikleri yeterli gelebilir.

Sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin kılınmasına ilişkin öğretmenlerin görüşleri nasıldır?

Tablo 6'da "Sosyal bilgiler öğretiminde EBA'yı daha etkin kılma adına ne gibi düzenlemeler yapılmalıdır?" sorusuna öğretmenlerin cevaplarının analizi yer almaktadır.

Tablo 6.

Sosyal Bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin kılınmasına ilişkin görüşler

Sosyal bilgiler öğretiminde EBA'yı etkin kılma adına yapılabilecekler	f
Görsellerin sayısı arttırılmalı	10
Etkinlikler ilgi çekici hale getirilmeli	7
İçerik arttırılmalı	6
Animasyon/harita/benzetim, arttırılmalı	5
Videolar arttırılmalı	5
Öğrenciyi aktif kılacak etkinlikler arttırılmalı	4
EBA'yı çevrimdışı kullanılabilir yapılmalı	2
Test soruları iyileştirilmeli	2
Sanal müzeler EBA üzerinden kullanılabilir olmalı	1
Güncel bilgiler yüklenmeli	1
Profesyonel hale getirilmeli	1
Sosyal bilgiler öğretmenleri arasında anlık iletişime imkân sağlayabilmeli	1
Sanal gerçeklikler yüklenmeli	
Basit anlatımla anlaşılır hale getirilmeli	1
Filtre sistemiyle nitelikli materyaller belirlenebilmeli	1
İçerik yüklemesi kolaylaştırılmalı	1
Toplam	48

Tablo 6'da görüldüğü üzere sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin hale getirilmesine ilişkin belirtilen görüşlerde; görsel sayıları arttırılmalı 10, etkinlikler ilgi çekici hale getirilebilmeli 7, içerik arttırılmalı 6, harita/animasyon/benzetim arttırılmalı 5 ve video arttırılmalı 5 kez tekrar edildiği görülmüştür. Ayrıca öğrenciyi aktif kılacak etkinliklerin arttırılması görüşü 4 kez tekrar edilirken EBA'nın çevrim dışı kullanılabilir olması ve test sorularının iyileştirilmesi 2'şer kez tekrar edilmiştir. Bu başlık bağlamında bazı öğretmenleri görüşleri aşağıdaki gibidir:

İçerik yüklemesi kolaylaştırılabilir. EBA ders alanı daha eğlenceli ve sergin bir içeriğe kavuşturulabilir. Öğrenci - öğretmen etkileşimi artırılabilir. Öğretmenin öğrencilerin çalışmalarını takip etmesi ve veli iletişimi kolaylaştırılabilir. Sorular daha seçici hale getirilip sergilenilebilir.

Şekil 12. Ö22'nin Sosyal Bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin kılınmasına ilişkin görüşleri

Ö22 düşüncelerinde öğretim sürecinde EBA'nın daha etkin kullanılması adına öğrenciler için daha eğlenceli hale getirilmesini ve öğretmenlerin kendi aralarında gerek bilgi gerekse tecrübelerini paylaşmalarına imkân tanınması gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca öğretmenin EBA'yı öğrenme ortamının bir teknolojisi olarak görmekle birlikte öğrenme ortamının dışında öğrencilerin yaşamındaki önemli bir öge olarak da düşündüğü anlaşılmaktadır. Diğer yandan Ö22'nin, içerik yüklemesi kolaylaştırılabilir şeklindeki ifadesinden öğretmenlerin EBA'ya içerik yükleme konusunda zorlular yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu durumda EBA'nın derslerde daha etkin kullanılması adına içerik yükleme işlemlerinin daha basit hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

EBA içeriklerinin en boyutlu şekilde desteklerinin daha etkili olacağını düşünüyorum. Videoların seslendirebileceğini düşünüyorum.

Şekil 13. Ö17'nin Sosyal Bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin kılınmasına ilişkin görüşleri

Ö17, EBA'da yeterli görsellerin bulunmadığını ifade etmektedir. Ayrıca Ö17'in görüşlerinden EBA'daki etkinliklerin öğrencilerin ilgisini çekecek kadar etkili olmadığı, bu nedenle daha ilgi çekici etkinliklerin hazırlanması ve etkinliklerin sayısının arttırılması gerektiği ve üç boyutlu dijital materyallerin EBA içeriğinde bulunmasına ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Sosyal bilgiler dersi bünyesinde yer alan tarih, coğrafya, antropoloji, nümizmatik gibi birden çok disiplinin yer alması ve sosyal bilgiler dersinin farklı disiplinlerle iş birliği içerisinde bulunması öğretim sürecinde farklı materyallere gereksinim

doğurmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin bu yönü söz konusu görüşleri daha anlamlı kılmaktadır. Diğer yandan EBA'ya içerik yükleme sürecinin kolaylaşması, öğretmen, öğrenci ve veli paydaşları arasında etkili iletişimin kolaylaşması EBA'nın etkililiğini artırma adına belirtilen diğer görüşlerdir.

Sosyal Bilgiler öğretimine EBA'nın daha etkin kılınması adına yapılabilecekler konusunda görüşme yapılan öğretmenlerden; EBA'nın içerik olarak güncel, sade tutulması, sistem ara yüzünün sadeleştirilmesi, içeriklerin görsel açıdan zenginleştirilerek günlük yaşama dair videoların eklenmesi, interaktif etkinliklerin eklenmesi, sistem alt yapısının iyileştirilmesi gibi görüşler alınmıştır. Uygulama sahasının paydaşı olan bazı öğretmenlerin bu bağlamda görüşleri aşağıdaki gibidir:

“G1: Bence EBA'nın sosyal bilgiler öğretiminde etkililiğini arttırmak için; içeriklerin daha güncel tutulması, sistem ara yüzünün sadeleştirilmesi daha pratik, kolay hale getirilmesi, içeriklerin özellikle görsel açıdan zenginleştirilmesi, değerlendirme sürecine yönelik soru çeşitliliğinin artırılması daha fazla interaktif deneme ve etkinlik konulması, EBA uygulamasının akıllı tahta ve telefon ve tabletlerde daha stabil çalışabilmesi için geliştirilmesi. Sitenin daha hızlı çalışması için alt yapı imkânlarının iyileştirilmesi gibi düzenlemeler yapılabilir...”

“G3: Canlı ders özelliği dışında öğrenciyle online/senkron iş yapabilme özelliği EBA'ya kazandırılmalıdır. EBA üzerinden canlı grup çalışmaları yapılabilir. Öğrenciler ortak çalışmalarla ortak ürünler ortaya koyabilmelidir. Sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrencilerin sanal sınıf oluşturarak birlikte çalışma yapmaları sağlanmalı, kendi materyallerini oluşturmada daha fazla hafıza alanı tanımlanmalıdır. En önemlisi EBA yoğunluk var diyerek öğrenciyi sayfadan atmamalıdır. Sosyal bilgiler günlük hayatın bir yansımasıdır, öğrenciler günlük hayatlarındaki -dersle ilişkili- yaşantılarından kısa videolar EBA da paylaşabilmelidir.”

G1 ve G3 sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin kullanılması adına içeriklerin zenginleştirilmesi ve güncel tutulmasına dikkat çekmişlerdir. Aynı zamanda hem G1 hem de G3 sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın içeriğinde öğrencilerin etkileşim kurabileceği ve ortak bir çalışma yapabileceği sanal bir ortamın gerekliliğine değinmişlerdir. G1 sosyal bilgiler öğretiminde EBA ara yüzünün karmaşık olmasının kullanım zorluğuna vurgu yaparak daha sade ve kolay bir EBA ara yüzünün daha etkin kullanılmasına katkı sunacağını ifade etmiştir. Yine G1 EBA alt yapısının iyileştirilmesi gerekli olduğunu ve etkin kullanım için alt yapısının sorunsuz şekilde çalışması gerekli olduğuna vurgu yapmıştır. G3 sosyal bilgiler ders kazanımlarının güncel yaşamla olan ilişkisine dikkat çekmiş ve EBA içeriğindeki etkinlik ve videoların günlük yaşamla olan bağının kurulması gerektiğini ifade etmiştir. EBA'nın etkin kullanılmasının bir başka yolu öğretmenlerin EBA kullanırken sorun ile karşılaşp karşılaşmadığını tespit etmek ve sorun varsa bu sorunları ortaya koymak, bu sorunlara çözüm oluşturmaktır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşma durumlarına ilişkin görüşleri nasıldır?

Tablo 7'de “EBA'yı kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşılıyor musunuz? Karşılaşıyor iseniz ne tür sorunlar olduğunu ve EBA'nın hangi başlığında karşılaştığınızı lütfen belirtiniz.” sorusuna sosyal bilgiler öğretmenlerinin cevaplarının analizine yer verilmektedir.

Tablo 7.

EBA kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşma durumlarına ilişkin görüşleri

EBA kullanımında sorun yaşama durumları	<i>f</i>
Evet, sorun yaşadım	34
İnternet kesintisi ve hız düşüklüğü	12
Gereksiz içeriklerin yüklenmesinden kaynaklanan arananın bulunamaması	6
Etkinliklerin ve içeriklerin çalışmaması	5
Ödev uygulamasındaki problemler	5
Eba'ya giriş sayfasındaki sorunlar-zorluklar	3
Site ara yüzünün karışık olması	2
Alan dışı içeriklerin ortaya çıkardığı karmaşıklık	1
Hayır, sorun yaşamadım	4
Toplam	38

Tablo 7’de görüldüğü üzere EBA kullanımı konusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdiği cevaplarda; evet 34, hayır 4 kez tekrar edilmiştir. Öğretmenlerin verdikleri cevaplarda sosyal bilgiler dersinde EBA kullanırken sorunla karşılaşıldığı anlaşılmaktadır. Sorunla karşılaşıldığını belirten sosyal bilgiler öğretmenleri ne tür sorunlarla karşılaşıldığını da belirtmişlerdir. Karşılaşılan sorunlara bakıldığında ise internet kaynaklı sorunlar 12, gereksiz içerik bulunmasına bağlı aranılanın bulunamaması 6, içerik ve etkinlik kaynaklı sorunlar 5, ödev uygulamasındaki sorunlar 5 kez tekrarlandığı görülmektedir. Ayrıca EBA’ya giriş ekranından kaynaklı sorunlar 3, sitenin ara yüzünden kaynaklı sorunlar 2, alan dışı içerik yüklemesinden kaynaklı sorunlar 1 kez tekrar edilmiştir. Konuya dair öğretmenlerin görüşleri şöyledir.

Evet bir çok soruna karşılaşıyorum. Bunları sıralarsam;
1. İnternet hızına bağlı olarak videoların bazen açılıp bazen açılmaması
2. EBA üzerinden verdiğim ödevlerin zamanın boş gitmesi.
3. EBA’ya girişteki şahsi bilgilerimin öğrencilere açık bir şekilde girilmesi
4. Araştırmam için çeşitçe çok uzun sürede ulaşamam yanı sıra genelden fazla içeriklerin paylaşılması olması.

Şekil 14. Ö21’in EBA kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşma durumlarına ilişkin görüşleri

Eba kullanırken karşılaştığım en büyük sorun Milli Eğitim Bakanlığı okulların kullanımına sunulan interaktif okullarında mevcut olan tabletler var ama interneti kullanmaya yada çekince hızlı olma bir internet Eba kullanımını sınırlandırıyor. İhtiyaçlarımız videoları yüklemesi uzun zaman alıyor, bazen yüklenemediğinden dolayı durumunda bilgileri Eba’nın giriş ekranı bölünmüş de bir diğer sorun. Sınıflarda Eba’ya ulaşım ekranının sürekli öğretmenlerin önünde girilmesi, öğretmenlerin özel bilgilerinin açık hale gelmesi, erişilebilirlikte olduğu önemli bir sorundur.

Şekil 15. Ö20’nin EBA kullanırken herhangi bir sorun ile karşılaşma durumlarına ilişkin görüşleri

Katılan öğretmenlerin çoğunluğu EBA kullanımına dair çeşitli problemler ile karşılaştığını ifade ettiği görülmektedir. Gerek Ö20 gerekse Ö21 görüşlerinde belirttikleri ortak sorunlardan bir tanesi görevde buldukları okulların fiziki alt yapılarındaki EBA kullanımı için gerekli sistemimin yeterli olmamasıdır. Okullardaki gerekli internet alt yapıları bulunmasına rağmen internete erişimden ya da internet hızından doğan sorunların yaşanıldığı ifade edilmektedir. Bu durumun sosyal bilgiler derslerinin EBA destekli olarak verimli bir şekilde yapılmasının önüne geçtiği anlaşılmaktadır. Başka bir sorun EBA’nın arayüzünden ve içeriklerin karmaşıklığından kaynaklandığı görülmektedir. Söz konusu sorunun sosyal bilgiler ders sürecinde EBA kullanmak isteyen öğretmenlerin, aradığı içeriklere ulaşabilmesi için gerek fazla içerik yüklemesinden gerekse farklı dallara ait başlıkların ve içeriklerin ekranda bulunmasından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. EBA’da istenilen içeriğe ulaşılması söz konusu nedenlerden dolayı zaman almaktadır. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri bu durumları sorun olarak belirtmiştir. Ö21’in görüşlerinde sorun olarak belirttiği özel bir durum ise etkileşimli tahtalar üzerinden EBA’ya ulaşım sağlanırken giriş ekranının öğrencilere öğretmenlerin kişisel bilgilerini açık hale getirmesidir. Dolayısıyla öğretmenlere ait özel ve gizlilik gerektirecek bilgilerin ve kodların öğrencilerin erişim ve kullanımına açık hale gelme imkânını ortaya çıkartmaktadır. Bu bakımdan uygulamada kimlik bilgilerinin gizliliğinin sağlanması önemli görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Gerçekleştirilen araştırmada öğretmenlerin EBA'yı daha çok derslerin sonuç ve değerlendirme aşamasında öğrenme eksiklerini tespit etmek için kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Deniz ve Güneş'in (2022) yapmış olduğu araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Söz konusu araştırma sonucunda öğretmenlerin EBA'yı ders sonunda çevrim içi test çözmek için kullandıkları görülmüştür. Aynı şekilde Kartal (2017) ile Kana ve Aydın'ın (2017) yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin çoğunluğunun EBA'yı dersin sonuç aşamasında öğrencileri değerlendirmek, test ve soru çözmek amacıyla kullandığı sonucuna ulaşıldığı görülmüştür. Öğretmenlerin EBA'yı daha çok dersin sonuç ve değerlendirme bölümlerinde, öğrenme eksiklerini tespit etmek amacıyla kullanması EBA'nın oluşturulma amacına ve hedefine uygun düşmemektedir. Eğitim sistemimiz, öğretmenlerden daha çok öğrencilerin aktif kılınması üzerine planlanmış ve yapılandırılmıştır. Dolayısıyla öğretmenler, öğrencilerini dersin her aşamasında aktif kılmak için EBA'nın görsel-ışitsel, eğlenceli ve farklı öğrenme türlerine hitap edecek öğelerinden faydalanmaktan öte EBA'yı daha çok derslerin son aşamasında öğrencileri değerlendirmek veya eksik öğrenmeleri belirlemek amacıyla kullanması söz konusu olmuştur. EBA'yı bu şekilde kullanmanın eğitim platformunun amaç ve hedeflerine tam olarak uygun düşmediğini düşündürmektedir. Fakat araştırmanın bir diğer ayağı olan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen verilere bakıldığında sosyal bilgiler öğretiminde EBA dersin her aşamasında kullanıldığı anlaşılmaktadır. Özellikle dersin giriş aşamasında öğrencilerin dikkatini çekmek, güdülemek, hedeften haberdar etmek; gelişme aşamasında soyut konuları somutlaştırmak ve konuya derinlik kazandırmak son olarak değerlendirme aşamasında öğrenme eksiklerini belirlemek, öğrenmelerden dönüt elde etmek ve öğrenilenleri pekiştirme amacıyla kullanıldığı sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın bu sonuçları gerek araştırmanın anket sonuçları gerekse Kartal (2017), Kana ve Aydın'ın (2017) araştırma sonuçları ile benzerlik göstermemektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, EBA'nın öğrencilerin öğrenme sürecini olumlu yönde etkilediği görüşündedir. Kartal'ın (2017) çalışmasında elde edilen EBA'nın öğrencilerin ilgisini arttırdığı ve derse katılımını arttırdığı, görsel zenginlikler sunarak çeşitli yöntem ve tekniklerle öğrencilerin öğrenme sürecini olumlu etkilediği ve öğrencilerin iyi öğrenmelerini sağladığı sonuçları benzer yöndedir. Yine Kana ve Aydın'ın (2017) çalışmalarındaki EBA'nın öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde olumlu yönde etkiler oluşturduğu ve öğrencilerin derse katılımlarını arttırdığı sonucu ile de yakınlık taşımaktadır. Ayaydın'ın (2014) yapmış olduğu çalışmada öğretim teknolojilerinin öğrenmeyi kolaylaştırdığını, kalıcı öğrenmeyi sağladığını, dersleri eğlenceli hale getirerek öğrenmeyi hızlandırdığını ve soyut bilgileri somutlaştırdığını ortaya koymuştur. Araştırmada EBA'nın olumsuz etkisinden de bahsedilmiş olsa da bu görüşte olan sosyal bilgiler öğretmenleri konuya dair öğrencilerin dikkatleri üzerinde oluşturduğu olumsuz duruma vurgu yapmışlardır. Kartal'ın (2017) çalışmasında da EBA'nın olumsuz yönde etkisine dair sadece 1 öğretmen vurgu yaparak öğrencilerin dikkatleri üzerinde yarattığı olumsuzluğu ifade etmiştir. Araştırmanın bir diğer ayağı olan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen verilere bakıldığında; araştırmanın anket ayağının sonuçlarını ve Kartal (2017), Kana ve Aydın (2017), Ayaydın'ın (2014) araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Görüşme sonucunda sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'nın öğrenme sürecini olumlu etkilediğini belirtmişlerdir.

Katılımcı öğretmenlerin belirtmiş olduğu görüşlerde Sosyal Bilgiler dersi için EBA içeriklerimin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç Kuloğlu'nun (2018) araştırmasındaki EBA içeriklerinin İngilizce öğretmenleri tarafından yeterli görüldüğü sonucu ile de farklılık göstermekle birlikte Arıkan (2022), Deniz ve Güneş (2022), DüNDAR ve Yeşilyurt'un (2020) ile Öner (2017), Saklan (2017) çalışmalarındaki EBA içeriklerinin yeterli bulunmadığı sonucu ile benzerlik göstermektedir. Bu durumda farklı branş dersleri üzerinde yapılmış olan araştırmalarda öğretmenlerin EBA'nın içerik durumuna ilişkin farklı cevaplar vererek değerlendirmelerde bulunduğu göstermektedir. Sosyal bilgiler dersinin çok geniş bir konu yapısına ağına sahip olması, ders öğretmenlerini öğretim süreci içinde çok fazla türde materyale ihtiyaç duyar hale getirmektedir. Bu ihtiyaçların, öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi için EBA'nın mevcut içeriklerinden çok daha fazla içeriğe sahip olması gerektiği yönünde düşüncelerine temel oluşturduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan araştırmanın bir diğer ayağı olan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen verilere bakıldığında sosyal bilgiler öğretmenleri EBA'nın yeterli içeriğe sahip olma konusunda fark görüşte oldukları görülmüştür. Görüşme yapılan bazı öğretmenler EBA'yı güçlü ve yeterli bulurken bazı öğretmenler bulmamaktadırlar. Bu farklı bakış açısının temel nedeni olarak sosyal bilgiler öğretmenlerinin görev yaptığı okullardaki öğrenci profillerinin farklılığından ve öğrencilerin akademik başarı seviyelerindeki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin ve verimli kullanılmasına dair verilen cevaplarda, görsellerin arttırılmasının gerekliliği en çok tekrar edilen düşünce olmuştur. Ayrıca öne çıkan bir diğer görüş ise etkinliklerin ilgi çekiciliğinin arttırılması olmuştur. Bu bağlamda EBA'nın daha etkin ve verimli kullanılması adına gerek etkinliklerin gerekse görsellerin ilgi çekici hale getirilerek içeriklerin daha fazla zenginleştirilmesi gerektiği düşünülmektedir. Kartal'ın (2017) araştırmasında benzer şekilde EBA içeriklerinin iyileştirilmesi yönünde en çok tekrarlanan düşüncenin görsel öğelerin sayısının arttırılması olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı şekilde Alabay (2015) ve Arslan (2016) tarafından yapılan çalışmalar sonucunda da EBA içeriklerinin geliştirmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Aksoy'un (2017) yaptığı çalışmanın sonuçları da benzer bir durumu ortaya koymuş ve EBA kullanımına dair donanım-altyapı eksikliği ve içeriklerin yetersizliğinin giderilmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Farklı yıllarda yapılmış olan tüm bu çalışmaların sonuçlarına bakıldığında EBA içeriklerinin hem nitelik hem de nicelik bakımından iyileştirmesinin gerektiği düşüncesini ortaya koymaktadır. Araştırmanın bir diğer ayağı olan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilen verilere bakıldığında elde edilen sonuçlar gerek araştırmanın birinci ayağının sonuçlarını gerekse Aksoy'un (2017), Alabay'ın (2015), Arslan (2016), Kartal'ın (2017) araştırma sonuçlarını desteklemektedir. Sosyal bilgiler öğretiminde EBA'nın daha etkin kılınması adına yapılan görüşmeler sonucunda EBA'nın gerek içerik gerekse etkinlik bakımından zenginleştirilmesi, içeriklerin güncel ve sade tutulması, kullanımda karmaşıklığı engelleyecek iyileştirilmelerin yapılması, öğrencilerin interaktif çalışabileceği ortama dönüştürülmesi gibi görüşler ortaya konmuştur.

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelendiğinde EBA kullanımı konusunda katılımcıların büyük çoğunluğunun çeşitli sorunlar ile karşılaştığı sonucu ortaya çıkmıştır. EBA kullanımına ilişkin yaşanan sorunlar içerisinde en çok tekrar edilen sorunun ise internet kesintisi ve internetin hız hızında yaşanan yavaşlama olmuştur. Bu sonuç, Arıkan (2022), Dünder ve Yeşilyurt (2020) ile Kana ve Aydın'ın (2017) çalışmalarının sonuçları ile benzerlik taşımaktadır. Bu iki çalışmada EBA kullanımı konusunda öğretmenlerin karşılaştığı zorlukların daha çok internet (ağ) bağlantısından kaynaklanan sorunlar olduğu tespit edilmiştir. Aynı şekilde Kartal'ın (2017) çalışmasında ve Türker ve Güven'in (2016) çalışmasında öğretmenlere EBA kullanımı adına sorun oluşturan en önemli durumun sınıflarda yaşanan internet hızının düşüklüğü ve bağlantılarda yaşanan kopukluklar olduğu tespit edilmiştir. Farklı yıllarda yapılmış olan araştırmaların sonuçları incelendiğinde EBA kullanımında birden fazla sorun yaşanmakla birlikte zaman geçse de öne çıkan problemin internet alt yapısından kaynaklandığı göstermektedir. Bu bağlamda internet altyapısında ki sorunların daha hızlı bir şekilde iyileştirilmesiyle hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin EBA kullanım oranını arttıracakını söylemek mümkündür.

Öneriler:

- Sosyal bilgiler öğretimi adına EBA'nın yeterli içeriğe sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. EBA'nın içerikleri öğretmen, öğrenci ve diğer paydaşların görüşlerine başvurularak içerikler hem niceliksel hem de niteliksel olarak geliştirilebilir.
- EBA üzerinden gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin çalışma grupları oluşturmasına imkân tanınarak hem yerel hem de ulusal düzeyde ortak çalışma ve projelerin yapılmasına olanaklar sunulabilir.
- Çevrimiçi bir uygulama olarak tasarlanan EBA'nın bu özelliği kullanım sıklığını düşüren bir durum olarak tespit edilmiştir. Gerek okul dışında ki zaman dilimlerinde her zaman genel ağa erişimin mümkün olmaması gerekse okulların fiziki alt yapılarında ortaya çıkan problemler EBA kullanım sıklığını en fazla azaltan etkenler olarak görülmüştür. Bu bağlamda EBA gerek tablet ve cep telefonu gibi taşınabilir teknolojik materyallere gerekse etkileşimli tahtalara internet ağına ihtiyaç duyurmayacak, çevrim dışı kullanılabilir hale dönüştürülebilir. Bu şekilde EBA kullanım oranının artacağı düşünülmektedir. Söz konusu teknolojik materyaller çevrimiçi hale geldiğinde EBA'nın gerekli güncellemelerini yükleyerek kullanıcıları son gelişmelerden haberdar edebilir.
- Sınıf ortamlarında etkileşimli tahtalar kullanılarak EBA'ya ulaşım sağlandığı süreçte öğretmenlere ait özel bilgilerin öğrenciler tarafından görülmesi sorun olarak belirtilmiştir. Özellikle öğrencilerin öğretmene ait gizlilik gerektirecek bilgileri öğrenmesini engellemek için EBA'ya girişte gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.
- EBA'da alan dışı görülen içerikler ve başlıklar ders öğretmeninin görünümünden kaldırılabilir. Böylece öğretmenlere gerek ders içinde gerekse ders dışında EBA'yı daha hızlı ve daha işlevsel kullanım imkânı sunulabilir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, N. (2017). *EBA (Eğitim Bilişim Ağı) 'nın kullanım amacı, karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri*. (Y. Yüksek Lisans Tezi). Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Alabay, A. (2015). *Ortaöğretim öğretmenlerinin ve öğrencilerinin EBA (Eğitim Bilişim Ağı) kullanımına ilişkin görüşleri üzerine bir araştırma*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arıkan, B. (2022). *Uzaktan eğitim sürecinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin EBA canlı ders uygulamasına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Arslan, Z. (2016). *Eğitim Bilişim Ağı'ndaki matematik dersi içeriğine ilişkin öğretmen görüşleri: Trabzon İli*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, E. & Tavşancıl, E. (2001). *İçerik analiz ve uygulama örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Ayaydın, Y. (2014). *Sosyal bilgiler öğretiminde öğretim teknolojilerinin kullanımına ilişkin hizmet-içi ve hizmet-öncesi sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç, Çakmak, K., Akgün, E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (21. Baskı). Ankara: PegemA.
- Çakmak, Z. & Taşkıran, C. (2017). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin perspektifinden Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 284-295.
- Deniz, O. & Güneş, G. (2022) Sınıf öğretmenlerinin covid-19 sürecinde eğitim bilişim ağı'nı (EBA) kullanma durumları. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 28-46.
- Dündar, R. & Yeşilyurt, S. (2020). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim bilişim ağı özelinde uzaktan eğitime bakış açılarının değerlendirilmesi. *International Journal of Social Science Research*, 9(1), 79-95
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*, Anı Yayınları, Ankara.
- Gökdemir, A. (2020). *Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eba (eğitim bilişim ağı) 'ya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aksaray: Aksaray Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kana, F. & Aydın, V. (2017). Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin eğitim bilişim ağı hakkında görüşleri. *Journal of Social and Humanities Sciences Researchs*, 4, 1494-1504.
- Kara, İ., Aktaş, V. & Yaman, T. (2022). Fransa ders kitaplarında yer alan görsellerin toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelenmesi: Ortaokul tarih ve coğrafya dersi örneği. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 98-118. <https://doi.org/10.38015/sbyy.931674>
- Kara, İ., Yaman, T. & Aktaş, V. (2022). Covid 19 pandemi sürecinde yurtdışında yaşayan Türk velilerin deneyimleri: Fenomenolojik bir çalışma (Fransa örneği). *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 1644-1662. <https://doi.org/10.17679/inuefd.1142924>
- Kara, İ. (2022). Sosyal bilgiler dersi öğretim programının birlikte yaşama kültürü bağlamında incelenmesi. *Sosyal bilimlerde yeni araştırmalar-VII* içinde (s. 137-143). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Kartal, M. (2017). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hakkındaki görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Kuloğlu, E. K. (2018). *İngilizce öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) kullanım durumlarının incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Öner, G. (2017). Sosyal bilgiler ve tarih derslerinde alternatif kaynak: eba.gov.tr. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 227-257.
- Saklan, H. (2017). *Bazı fen bilimleri öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) hakkındaki görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Türker, A. & Güven, C. (2016). Lise öğretmenlerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA) projesinden yararlanma düzeyleri ve proje ile ilgili görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 244-254.

- Tokmak, A., Yılmaz, A. & Seker, M. (2022). The Effect of Harezmi Education Model on the Computational Thinking Skills of Secondary School Students. *Education Quarterly Reviews*, 5(2), 526-541.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin. <http://www.eba.gov.tr/hakkimizda> 07.01.2019’da erişildi.